

Román városszociológiai kutatások

A román városszociológia más utakon jár, mint Dimitrie Gusti professzor hajdani iskolája. A nemzetközi tekintélyű iskola olyan időszakban bontakozott ki, amikor az ország összszakosságának közel negyede sem lakott városon, kutatásai ezért természetzerűleg a falu társadalmára és kultúrájára összpontosultak, az ország akkori helyzetének, bizonyos társadalmi elvárásoknak megfelelően.

A hazai városszociológia kibontakozása ezzel szemben — úgy tűnik — a rohamos ipari fejlődéssel és városiasodással függ össze. Persze, könnyű a városszociológia fölfutását a városi lakosság gyors ütemű növekedésére visszavezetni, és megállapítani, hogy az urbanizáció jelenségével foglalkozó szakszociológia híven követi az ország fejlődési trendvonalát. Valójában ez az összefüggés sokkal bonyolultabb.

Nemcsak arról van szó, hogy az utóbbi évtizedek gyökeresen megváltozott helyzete új feladatok elé állította a hazai szociológiai kutatásokat. A román városszociológia növekvő nemzetközi tekintélye a városszociológia világhelyzetére is rávilágít. Átmeneti válság után a hatvanas években világszerte megújult az érdeklődés a városi társadalom problémái iránt. A társadalom és környezete közti egyensúly megbomlása, az életminőség gondjai új kérdésekkel bombázzák az amerikai klasszikus humán ökológiából kinövő modern városszociológiát. Mekkora legyen az optimális városméret? Mennyiben határozza meg a városnagyság az életmódot, hogyan alakítja az emberi kapcsolatokat? A városfelújítások gyakorlata tette nyilvánvalóvá, hogy a személyes kapcsolatok minőségét nem mindig lehet a konkrét ökológiai feltételekre visszavezetni. Melyek tehát a modern várostervezés követelményei?

Olyan kérdések ezek, amelyeket nem lehet bioökológiai analógiákkal megválaszolni. A szocialista országok városszociológiai kutatásainak egyik legfőbb helyzeti előnye, hogy az urbanizációt „kénytelen” a tervgazdálkodás összefüggéseiben vizsgálni. Ez pedig elkerülhetetlenül az urbanizáció sokkal komplexebb szemléletét hozza magával.

Mi a városiasodás?

Ma már közhely, hogy a városiasodás nem a lakosság városokba áramlását jelenti. Sőt, önmagában még az sem urbanizáció, ha az ország összszakosságán belül növekszik a városlakók aránya. Az urbanizáció fogalma alapvető jelentésváltozáson ment át. A hazai és nemzetközi szakirodalom a városiasodást mindinkább komplex társadalmi-gazdasági folyamatok szerves részeként tárgyalja. Így találkozik a történeti, szociológiai, társadalomlélektani, demográfiai és gazdasági megközelítés a rendszerszemlélettel, a városiasodás folyamata így elválaszthatatlanul összefonódik a termelőerők fejlettségi szintjével, a társadalmi szerkezetben és az emberek érintkezésében bekövetkező változásokkal.

A klasszikus humán ökológia eredményeit összefoglaló Louis Wirth az urbanizmust sajátos életformának tekintette. Ezen azt értette, hogy a városok nagyobb hatással vannak az emberek társadalmi életére, mint amit a városi lakosság aránya önmagában kifejezhet. Az urbanizmus mint életmód nemcsak az ökológiai struktúra (a város népesedési, fizikai, földrajzi szerkezete) szempontjából vizsgálható. A városi életmód emellett meghatározott társadalmi struktúrával, új intézményekkel, társadalomszervezeti formákkal, egyének és csoportok új típusú kapcsolatával is jellemezhető. Kulturális és pszichológiai szempontból pedig (a városi személyiség kialakulásával párhuzamosan) megváltozik az egyének viselkedése, értékorientációja, életvitele. (Vö. Louis Wirth: *Az urbanizmus mint életmód. Városszociológia*. Budapest, 1973.)

Az urbanizáció ilyen tágabb értelmezése jellemzi a román városszociológiát. És ezt talán nemcsak a nemzetközi tájékozódással, hanem a Gusti-féle monografi-kus örökség áttételes hatásával is magyarázhatjuk.

Monografikus módszer

Az eddig megjelent három monográfia (*Procesul de urbanizare în România, zona Braşov*. Bucureşti, 1970; *Procesul de urbanizare în R. S. România, zona Slatina-Olt*. Bucureşti, 1970; *Procesul de urbanizare în R. S. România, zona Vaslui*. Bucureşti, 1973) a városiasodás hazai keresztmetszetét adja. A szerzők az urbanizációs folyamat többoldalú bemutatására törekednek. Nemcsak a fizikai, földrajzi környezetet írják le, hanem az életmódban bekövetkező változásokat is. Nyomon követik a városi társadalmi és kulturális környezethez való alkalmazkodás valamennyi szakaszát, a hagyományoktól való eltávolodástól az új viselkedési mód elfogadásán és külsőségekben való utánzásán át a városi kultúrával és életmóddal való azonosulásig.

A jelenség leírását nagymértékben meghatározta az, hogy egy monográfia milyen típusú, az urbanizáció melyik szintjén álló településrendszert vizsgál. Brassó gazdag városi hagyományokkal rendelkező, a városiasodás előrehaladott szakaszában lévő ipari-kereskedelmi központ. Slatina-Olt gabonakereskedelmi központból nőtt a városiasodás közepes szakaszában lévő ipari várossá. Vaslui inkább mezőgazdasági jellegű, kevés kézműiparral rendelkező elmaradott városból fejlődött a városiasodás kezdeti szakaszában lévő ipari központtá.

A társas kapcsolatok szociometriai felmérésére egyedül a brassói urbanizációs folyamat vizsgálatában került sor. A kísérlet, bár a brassói munkásotthonok személyi kapcsolatairól egyetlen lakószoba szociogramja nem adhat reprezentatív képet, mégis figyelemre méltó. Ez a kutatási technika a lakóhelyi közösségek és a munkahelyek emberi kapcsolatait térképezhetné fel, s így nélkülözhetetlen kutatási eljárás lehetne az urbanizmus mint életmód vizsgálatában. Annál is inkább, mert a városiasodás kutatása ma még jobbra azoknak a statisztikai adatoknak az elemzésére korlátozódik, amelyeket a közigazgatási szervek, termelőegységek vagy a Központi Statisztikai Hivatal bocsát a kutatók rendelkezésére. Az ilyen elemzések gyakran nemcsak hogy megtörik a gondolatmenetet, hanem a lepedőnyi táblázatok számengetegében épp a legfontosabb vesz el: a szociológiai mondanivaló.

A brassói összegezés a legrendszeresebb. A monográfia a városiasodás három kulcskérdésére összpontosít: a társadalmi-szakmai beilleszkedésre, a munkásszálalások életmódalakító szerepére és a Steagul Roşu lakónegyed urbanizációs folyamataira.

A Slatina-Olt településrendszerét kutatók monográfiája jóval szerteágazóbb; az ipartelepítéstől a család szerkezetváltozásáig, a kulturális beilleszkedéstől a munkafegyelmig minden kérdést érint. A folyamatok társadalomlélektani mechanizmusának feltárásában itt főleg az interjúmódszer vált be; a kutatók a kisváros előnyeiről és hátrányairól beszélgettek a helybeli műszaki értelmiséggel.

A Vasluiról összeállított könyvet találon nevezte Henri H. Stahl „egymást követő dolgozatok gyűjteményének”. A széteső dolgozatok megrekedtek az ismeretközlés szintjén, s a városiasodás problematikáját háttérbe szorítja az ipari és mezőgazdasági fejlődés bemutatása.

„Helyi” sajátosságok

A szocialista városok a nyugat-európai vagy az amerikai városoktól eltérő típusúak. A hazai ipari városoknak nincsenek évszázados hagyományaik, legtöbbjük mezővárosból vagy faluból fejlődött jelentős ipari központtá. Gideon Sjöberg megállapításai a „preindusztriális városról” bizonyos értelemben a romániai városok némelyikére is érvényesek: „e települések az európai ipari forradalomhoz kapcsolható termelési formák hatása nélkül jöttek létre.” (Gideon Sjöberg: *A preindusztriális város. Városszociológia*. Budapest, 1973.) Ezekből a preindusztriális városokból kellett történelmileg rövid idő alatt jelentős ipari városokká fejleszteni az újkori fejlődés vonalától elszakadt településeket (Vaslui, Slatina-Olt stb.).

Az örökölt településhálózat adottságai éppen ezért elsősorban a középnyag-ságú városok fejlesztésének kedveztek. A gyors ütemű iparosodás folyamánya továbbá, hogy a városi lakosság közel háromnegyede a szocialista építés időszakában létesült városokban lakik (1966-ban 61,2%). Az új városokat nagyobb községekből vagy több község összevonásával hozták létre.

Henri H. Stahl a román szociológia feladatait tárgyaló tanulmányában (*Considerații despre sarcinile sociologice românești. Sociologia românească azi*. Bucureşti, 1971) arra figyelmeztet, hogy a nyugati szociológiai elméletek csak kritikai érzékkel és körültekintéssel alkalmazhatók a romániai urbanizációs folyamatok ta-

nulmányozásában. A jelenségek és folyamatok tényleges megértése a romániai viszonyoknak megfelelő elméleti apparátus kidolgozását teszi szükségessé. Románia történelmileg örökölt földrajzi, népesedési és gazdasági adottságai felvetik a kérdést, s mindjárt felelnek is rá: mi hazai viszonylatban az optimális városméret? Azzal, hogy a hazai várostervezési stratégia a középnagyságú városok fejlesztését és új városok kialakítását helyezi előtérbe, s nem erőlteti a metropolizációt, az életformaváltozás dilemmáit is sajátos módon dönti el.

Világszerte vita folyik arról, hogy a városiasodás adott fokát hogyan viszonyítsuk a társadalmi-gazdasági fejlettség elért szintjéhez. Milyen mutatókkal mérjük az urbanizációs szintet: a nem mezőgazdasági népesség arányszámával, az iparosodás fokával, vagy az ún. tercier szektor fejlettségével?

A hazai városiasodás sajátos jelensége az ún. félurbanizáció. E jelenség ismerveinek meghatározása szintén a helyes városfejlesztési stratégia kiválasztásával függ össze. A „félvárosi“ státuson át városi rangra emelkedő községek ipartelepítési problémái ellentmondásos folyamatot tükröznek. Ez az össztársadalmi folyamatok elmélyült tanulmányozását követeli meg. A hazai városszociológia az urbanizációt a társadalmi struktúra átalakulásával összefüggésben vizsgálja.

Társadalmi mobilitás

Az elmúlt három évtizedben a társadalmi mobilitást Romániában falusi lakosságunk városba vándorlása határozta meg. Szociológiai értelemben a lakosság társadalmi mobilitása azonban nemcsak az egyének és a csoportok földrajzi helyváltoztatását foglalja magában, hanem a társadalmi szerkezet átalakulását is.

Az ipari foglalkozások már inkább tért hódítottak a mezőgazdasági dolgozók körében, és a foglalkozásváltások lakhelyváltoztatással vagy ingázással jár együtt. Ez a folyamat természetesen maga után vonja az életmód, a viselkedés megváltozását, az új városi kultúrára jellemző értékrendszer elfogadását.

A területi mozgékonyaság méreteiről elég, ha néhány adatot említünk. Brassóban a vizsgált üzemek munkásságának 30%-a nem rendelkezik állandó lakhellyel a municípium területén. Slatina-Olt és Vaslui körzetben még nagyobb az ingázók száma. Érthető, hogy a román szociológia viszonylag nagy terjedelemben foglalkozik az ingázók kérdésével. A közölt tanulmányok az ingázást nemcsak a mindennapi helyváltoztatás szemszögéből tárgyalják, hanem azokkal az átalakulásokkal, változásokkal együtt, amelyeket az ipari munkába való bekapcsolódás jelent. Az ingázásnak azonban van egy másik társadalmi következménye is, amely nem kerülte el a kutatók figyelmét. A városba ingázók falusi környezetükben élen járnak a modern életmód és kultúra térhódítási folyamatának meggyorsításában.

Ami az új városi környezetbe való beilleszkedést illeti, a rendelkezésünkre álló adatokból megállapítható, hogy az ipari termelőmunkához való alkalmazkodás gyorsabban történik, mint a városi életmód, kultúra, szokások, viselkedés elfogadása. A városi környezetbe való beilleszkedés viszont a régi szokásokkal, életvitellel, hagyományokkal való szakítást feltételez. A városi életmód és kultúra befogadása ezért lassan és ellentmondásosan megy végbe. Nem csodálkozhatunk tehát azon, hogy például Vaslui lakóinak jelentős része a nagyarányú és gyors iparosodás ellenére is a falusi szokásokhoz és hagyományokhoz ragaszkodik.

A falu-város folytonosságot a szociológusok Slatina-Olt külső, a központtól távol eső városrészében kutatták. Az e városrészekben lakók háztájival is rendelkeznek, amelyeket hagyományos módon művelnek meg.

Ez a sajátos lakóhelyi és foglalkozási „kétarcúság“ nem is annyira a munkahelyi beilleszkedést zavarja, mint inkább a munkatermelékenység növelése elé állít korlátokat. Nem alakulhat ki egy sajátosan városi értékrendszerrel és teljesítmény-orientációval rendelkező munkásosztály. Az ipartelepítés kedvező munkalehetőséget teremt ugyan a mezőgazdaságból felszabaduló munkaerő számára, és új utakat nyit a városiasodás előtt, de a „kétlakóság“ túlsúlya bizonyos fokig gátolja a szakmai mobilitást.

Emberi kapcsolatok

A városszociológia klasszikusai szerint (Max Weber, Louis Wirth) a létszám, a laksűrűség, a heterogeneitás olyan társadalmi szerkezetet teremt, amelyben a lakosok nem ismerik egymást, a városi ember névtelenségben él, kapcsolatai felületesek, jelleme skizoid. Ez a vélemény nem fogadható el általános érvényűnek. A nigériai és az indiai kutatások azt látszanak bizonyítani, hogy a nagyvárosi

jellegetességek a sajátos afrikai és ázsiai viszonyok között nem mutathatók ki klasszikus nyugat-európai vagy amerikai alakjukban. A román szociológusok egyöntetű véleménye, hogy a tőkés városokban tapasztalható elembertelenedés nem jelentkezik a szocialista városokban. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy az emberi kapcsolatok tekintetében minden a legnagyobb rendben volna. A szocialista városokban is megfigyelhető a társadalmi elzárkózás. Aránylag nagy azoknak a száma, akiknek a szomszédsági kapcsolatai kizárólag a köszönésre korlátozódnak (Brassó, Slatina-Olt).

A román kutatóknak az emberi kapcsolatokra vonatkozó kutatási eredményei sok hasonlatosságot mutatnak a kelet-európai szocialista országokban végzett szociológiai megfigyelésekkel. A jugoszláv Velenje városban azt tapasztalták, hogy minél hosszabb időt tölt valaki „városi” státusban, annál kevesebb a szomszédságából származó városi kapcsolatainak a száma. A különböző típusú lakóházakban más-más jellegű baráti kapcsolatokat figyelhetünk meg. A családi házakban élők között nagyobb a három vagy több baráttal rendelkezők aránya, mint a soklakásos háztömbök lakóinak körében.

Slatina-Olt körzetben a szociológusok tanulmányozták a külső, falusias városrészek lakóinak önmagukról és másokról alkotott felfogását. A kérdésekre adott válaszokból kitűnik, hogy a külső városrészek lakói a régi értékrend szerint alkotnak véleményt a városközpont lakóiról: véleményük szerint a városközpontot a presztízs-családok lakják, míg a városszéle a ranglista alsó fokán elhelyezkedő társadalmi rétegek települnek. A hamis tudatot a külső kerületek lakóinak „kettős státusa”, a hagyományos életmód, a biztonságosnak vélt falusias életvitelhez való ragaszkodás határozza meg. A kutatók helyesen állapítják meg, hogy a külső és belső városrészekről alkotott sztereotípiák megszüntetéséhez a nevelőmunkával egyidőben szükség van a külső területek korszerűsítésére, a városiasodás magasabb fokra emelésére is, ha azt akarjuk, hogy eltűnjenek azok a tárgyi és alanyi tényezők, amelyek kialakulását lehetővé tették. A tervszerű szocialista városfejlesztés feladatai között fontos helyet foglal el a társadalomlélektani kérdések ésszerű megoldása. A Slatina-Oltról írt monográfián kívül azonban hasonló kutatásokról nincs tudomásunk. Még a csaknem azonos feltételek között városiasodó Vaslui kutatói sem tartották fontosnak a városrészek lakóinak önmagukról és másokról alkotott képeinek tudományos felmérését.

A tradicionálistól a modernig

Nemrég M. Castells francia szociológus hívta fel a figyelmet (M. Castells: *La question urbaine*. Paris, 1972), hogy a nagyváros mind a „tradicionális”, mind a „modern” magatartási mintákat magán hordozza. Ez nem azt jelenti, hogy a városokban megkülönböztethetők „modern” és „tradicionális” negyedek. A modern magatartási minták főként a városi társadalom szerkezetéből, a terület nagyságából, a nagy lélekszámból következnek. A tradicionális és a lakóhelyi társadalom viselkedési mintáiban, tevékenységi formáiban érhető tetten. A lakóhelyi társadalom legtöbb tevékenységformája elhelyezhető a tradicionális—modern dimenzióban. Szociológiai irodalmunk a tradicionális mintát mint múltékony, eltűnőfélben levő jelenséget tárgyalja, amelyet a városiasodás előrehaladásával a modern magatartási minta teljesen kiszorít. Ezúttal nem térünk ki az ilyen értékrend vitatható voltára. Ha a fejlettebb francia ipari-városi környezetben kimutatható a tradicionális megléte, sokkal inkább figyelmet érdemel a preindusztriális fejlődési szakaszból gyorsan emelkedő közép-európai városok esetében. E kérdéssel csak akkor lehet majd érdemben foglalkozni, ha a fővárosról és nagyobb városainkról (Brassó, Kolozsvár, Napoca, Temesvár, Iași, Ploiești, Konstanca) elkészülnek a tradicionális és modern magatartást feltáró szociológiai felmérések.

Ökológiai folyamatok

A marxista szociológiában vitatott kérdés a szegregáció jelentkezése és formája a szocialista társadalomban. Szegregáción a humán ökológia a népességnek lakhely szerinti megoszlásában mutatkozó társadalmi egyenlőtlenségeket érti. Ezt kiegészítő folyamat a szukcesszió: a szegregált területet ez esetben egy másik népcsoport foglalja el, és ott szegregálódik. A Brassóról írt monográfia szerzői félreérthetetlenül megfogalmazták: „A szocializmusban az új lakónegyed arculatán semmilyen vonatkozásban nem mutatható ki a szegregáció.” Kétségtelen, hogy a szocialista társadalomban sem a telekár, sem a lakbér nem tölt be szegregatív sze-

repet. Ennek ellenére a szocialista városokban is megfigyelhető a jövedelmek és a társadalmi helyzet különbözőségéből származó elkülönülés. Torunban és Lublinban az alacsonyabb szakképzettségű lakosság nagyrészt a városok ipari telepeinek közelében keresett otthont, ahol rosszabbak a lakáskörülmények. A közép- és felsőfokú szakképzettségű, nagyobb jövedelmű fizikai és szellemi dolgozók főként a jobb lakáskörülményekkel rendelkező negyedekben laknak. (Zygmunt Piore: *A lenygel városok ökológiai szerkezetét és folyamatait alakító tényezők. A szocialista városok és a szociológia*. Budapest, 1971.) Szarajevóban az öt új lakónegyed közül háromban a magasabb, egy negyedekben az alacsonyabb társadalmi rétegek laknak. (Miroslav Živković: *Szegregáció városaink fejlődésében. A szocialista városok és a szociológia*. Budapest, 1971.) Konrád György és Szelényi Iván kimutatta, hogy a városközponttól távolos lakónegyedek státusa az átlagnál magasabb, és az átmeneti vagy rekonstrukciós övezetekben a társadalmi státus süllyed. Vagyis: a legmagasabb értékét a városközpontban elérő görbe a periféria felé süllyed, az átmeneti övezetben megtörik, majd az új városnegyedek gyűrűjében ismét emelkedik. (Konrád György—Szelényi Iván: *Új lakótelepek szociológiai vizsgálata. A szocialista városok és a szociológia*. Budapest, 1971.) A bevándorlók legproblematikusabb rétege a rekonstrukciós (leromlott) övezetekben helyezkedik el. A csehszlovákiai kutatók összefüggést állapítottak meg a lakások kora és lakók életkora között. A rekonstrukciós területeken viszonylag zárt társadalmak léteznek, amelyek ellentmondanak a városi életforma Simmel—Wirth-féle „gyökértelenségi” elméletének.

A szocialista városok társadalmának kutatása, különösen a történelmi múlttal és ipari hagyományokkal rendelkező városok esetében (Bukarest, Brassó, Kolozsvár—Napoca, Temesvár), nem korlátozódhat csak egy városnegyed (pl. Brassó — Steagul Roșu) szociológiai felmérésére. A városövezetek szociológiáját kell elkészíteni. Nem lehet a társadalmi homogenizálást kizárólag a lakás hatásmechanizmusának látószögéből megérteni. Ami igaz a lakásra vonatkoztatva, az övezeti összefüggésben másképpen jelentkezik.

Viszályok

Liviu Damian és E. Dobrescu (*Noile ansambluri de locuit și ameliorarea relațiilor umane*. Viitorul social, 1974. 2.) a főváros három különböző városnegyedében kutatták az emberi kapcsolatokban jelentkező konfliktusokat, a néptanácsok mellett működő békéltető bizottságok adatai alapján. Megállapították, hogy a népsűrűség adott feltételek között nincs káros hatással az emberi kapcsolatok alakulására. Az ökológiai tényezők önmagukban kevésbé relevánsak a vizsgált jelenség szempontjából, mint a társadalmi szerkezetekben és kapcsolatokban bekövetkezett változások. A kedvező lakásfeltételek pozitívan befolyásolják az emberek közötti kapcsolatok szféráját és az életminőség alakulását. A két kutató észrevételeit nem lehet általános érvényűnek tekinteni, mert a békéltető bizottság adatai önmagukban nem adhatnak elméletileg és gyakorlatilag elfogadható magyarázatot az emberek közötti konfliktusok természetére. Egyelőre a kezdeményezést, a kísérletezést kell elfogadnunk és értékelnünk.

Etnikai kapcsolatok

A városszociológiai irodalom foglalkozik az etnikai kapcsolatok alakulásával ipari-városi környezetben. J. A. Rex (*Az átmeneti övezet szociológiája. Városszociológia*. Budapest, 1973) a betelepült etnikai közösségek kapcsolataira keres elméleti magyarázatot. Természetesen a nyugati szociológia eredményei csak kritikailag, óvatosan alkalmazhatók a szocialista társadalom viszonyai között létező etnikai kapcsolatok tudományos megismerésére.

A hazai szociológiai kutatások még nem foglalkoztak az etnikai kapcsolatok tanulmányozásával ipari-városi környezetben. A szocialista társadalomban a társadalmi és osztálykülönbségek megszűnése kedvező feltételeket biztosít az etnikumok közeledésének. A társadalmi mobilitás növekedésével az etnikai csoportok érintkezésének intenzitása magas fokra emelkedik. Etnikai szempontból Slatina-Olt településrendszere homogén, ezért nem is merülhet fel olyan mértékben és formában az etnikai kapcsolatok kérdésköre, mint a gazdag kulturális hagyományokkal rendelkező, többnemzetiségű Brassóban.

A Brassó-monográfia megállapítja, hogy a háztömbökben együtt élő nemzeti-ségi kapcsolatai jónak minősíthetők. A kiválasztott harminc háztömbben a kutatók tizenegy vegyes házassággal találkoztak, ez a szociológiailag felmért családok

30%-a. Érdemes megemlíteni, hogy a vegyes házasságokból született gyermekek kényelvűek, de a családon belül főleg románul beszélnek. A családtagok egymáshoz való viszonyát a megértés jellemzi. Az általános jellegű megállapításokból messzemenő következtetéseket levonni nem lehet. A vegyes házasságok csak egyik megjelenési formája az etnikai kapcsolatoknak, és nem is a legfontosabb.

Távlatok

A távlati fejlesztési tervekből tudjuk, hogy a városi lakosság száma 1990-ig megkétszereződik. Előreláthatóan közel 7 millió személy fog a falvakból a városokba tömörülni.

A román városszociológia felfutása és előkelő helye a hazai szociológiai kutatásokon belül szerencsésen találkozott az új, minőségi kérdések megválaszolásának nemzetközi igényével. A szocialista országok városszociológiája a maga sajátos problematikájával olyan megközelítési lehetőségeket ígér, amelyekre a városszociológia eddigi irányzatai sem humán-ökológiai, sem társadalomföldrajzi, sem demográfiai alapállásból nem vállalkozhattak. Persze, mindez a mai szinten még nem több, mint lehetőség. A román városszociológia egyik sajátosságát éppen az adhatja, hogy nem az amerikai ökoszisztémák és a francia lakóhelyi társadalmak hazai megfelelőit próbálja fellelni, hanem a faluszociológiával szorosan együttműködve, a hazai valóságból kinövő sajátos kérdésfeltevéseivel helyezi új megvilágításba a világméretű gondokat. A hazai városszociológia, ha más utakon jár is, így nő ki szükség-szerűen a Gusti-féle hagyományokból.

HORVÁTH ALPÁR

APOKRIF ÉNEKEK ÉNEKE III.

a ti szerelmetek olyan
mint a kain áldozata
féltek az oltárra vinni
a dédelgetett bárányt
almafa virágját viszitek
mi nyílik minden völgyben
és gyümölcsöt visztek és csalánt

a ti szerelmetek olyan
mint ama tenger mely
sekélyebb mint a hegyi patak
a ti szerelmetek olyan kicsi
mint amilyen nagy
a ti önzéseitek

a ti szerelmetek olyan nagy
mint amilyen
magatok megtagadása

ezért nincsen rá jogotok
ezért ne ragadjatok
fokost ha lefele száll
a ti áldozatokat füstje
mert adni csak mindent
lehet s aki szírmot
ad virág helyett
kainhoz lesz hasonlatos
ki adott hogy vehessen